Når staten bortadopterer - *Indstilling til Cavlingprisen*

TV-dokumentarserien ”Når staten bortadopterer” tager fat i et helt konkret løfte, som statsminister Mette Frederiksen gav i sin første nytårstale i 2020. Her gav statsministeren et klart signal om, at der skulle gennemføres flere tvangsbortadoptioner i Danmark, så børnene fik en ny, tryg og stabil start på livet.

Igennem grundig research og via den helt unikke adgang til at følge en række tvangsbortadoptioner imens de foregår, dokumenterer serien, hvad der sker, når en politisk ambition udmøntes i praksis og afdækker konsekvenserne af, hvordan statsministerens løfte om ”en ny start” bliver brudt gang på gang – til skade for børnene.

I tv-dokumentarserien har tilrettelægger Lisbeth Dilling lavet et imponerende og ekstraordinært kildearbejde for at komme helt tæt på familier og børn, der står midt i processen. Denne særlige og nærværende adgang giver et ikke tidligere set førstehåndsindblik i, hvad et barn oplever, når staten beslutter, at det skal tvangsadopteres. Dermed giver dokumentaren stemme til de børn, som ingen stemme har, og som staten har overtaget ansvaret for.

Ofte vil journalistiske produkter om dette emne være tilbageskuende og beskrivende. Det er sociale processer, hvor døre er hermetisk lukket. I ”Når staten bortadopterer” oplever man som seer at følge åbent med i processen, imens den sker. Hvad enten det er, når børnene gang på gang må tage afsked og bliver flyttet mellem plejefamilier, eller afleveres på en parkeringsplads, fordi adoptivforældre ikke vil have barnet. Eksempler som står i skærende kontrast til Mette Frederiksens løfte om en ny, tryg og stabil start på livet og et vidnesbyrd om, hvordan løftet ofte ikke bliver opfyldt. Journalisten formår samtidig at formidle et større datagrundlag sammen med ekspertkritik af kommunernes forvaltning, så de enkelte sager er eksempler på mere omfattende almen praksis og vilkårlighed i kommunerne.

Der er i tv-dokumentarserien taget et aktivt valg om ikke at fokusere på, hvorvidt tvangsadoptionerne i de enkelte sager er rigtige eller forkerte, men i stedet at fokusere på forvaltningen og barnets oplevelser. Dokumentarist Lisbeth Dillings sagsfremstilling kan kun lade sig gøre, fordi hun er i tæt kontakt med de berørte familier og samtidig kan rejse de afgørende og kritiske spørgsmål over for forældrene uden at dæmonisere dem. Det er en vanskelig øvelse, som spænder over de etiske krav til en journalist, men også fordrer, at journalisten researchmæssigt kender det komplicerede område, som hun sender sig selv og familierne ud i. Og det gør Lisbeth Dilling til fulde. Derfor blev ”Når staten bortadopterer” en ubehagelig men nødvendig afdækning af de reelle forhold inden for de danske tvangsbortadoptioner.

Tilbage står en kritik, der blev dagsordensættende og som fik både sagsbehandlere og politikere til at reagere. Den startede en stor samtale og diskussion om, hvorvidt et stigende antal tvangsbortadoptioner lige nu er mere skadeligt end gavnligt - netop fordi det stod så klart, at hensynet til barnet fortaber sig i processen. Dermed bliver ”Emmas”, ”Idas” og ”Gustavs” historier et smertensskrig ind i et område, der viser sig at tage mere hensyn til systemet og de voksne end til barnet.

Disse afsløringer og den helt unikke måde at formidle dem på, så seerne oplever problemet i stedet for at høre om det, bør give Lisbeth Dilling årets Cavlingpris.

På vegne af Jens Vithner, Ledende redaktør, DR Dokumentar